ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

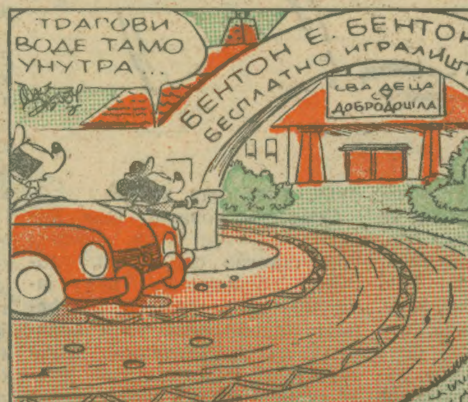
Година XIX — Број 283 — Субота, 1 јун 1957

МИКИ И НАХОД РИЂА

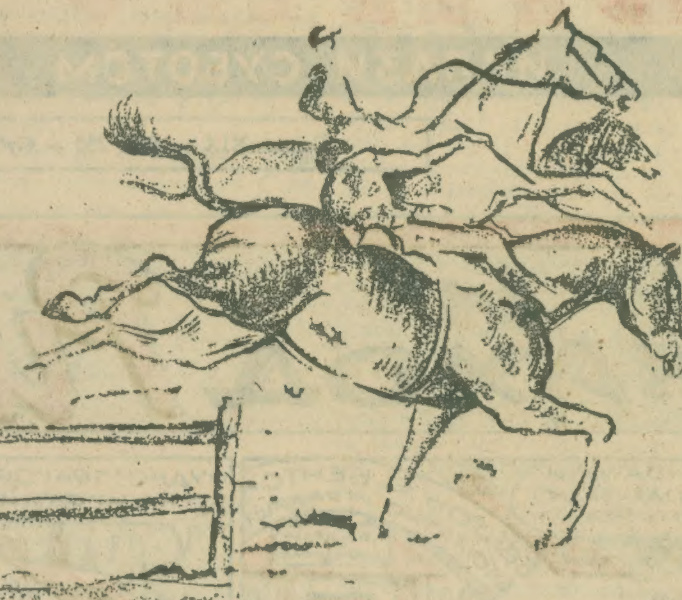

14

НАЈОПАСНИЈА ТРКА НА СВЕТУ

Сваке године, месеца марта, на огромном тркалишту близу Ливерпула, у Енглеској, одржава **се најопаснија коњска трка на свету, која траје свега десетак минута. У њој учествује између 20 и 66 јахача, чији коњи треба да претрче 7.200 метара, савлађујући тридесет веома тешких препрека.**

Трка на хиподрому код Ливерпула није само опасна, већ и веома напорна. Године 1911, од 26 коња само један није пао, али је, како пише у званичном извештају, стигао на циљ посрћући, као да му је дата велика количина алкохола. Године 1951, од њих 36 свега три су стигла на циљ.

Победници: коњ без једног ока, коњ са цевчицом у душнику...

То мартовско после подне тркалиште је толико прекривено светом да се добија утисак како нијадан Енглез није остао код куће. Преко 250.000 посматрача притисне пространу пољану, од којих многи не успеју да виде трку.

На овом чувеном хиподрому побеђују добри коњи и јахачи, али нису ретка ни изненађења. Например, 1911 године прву награду однео је коњ без једног ока, а 1928 коњ коме је наместо болесног душника била стављена метална цевчица. Он је потукао четрдесет својих такмаца. Рубио, америчко грло, свакодневно је у својој домовини вукао запрежни аутобус једног хотела, кад је некоме пало на памет да би се можда могао употребити као тркачки коњ. Он је на тркалишту код Ливерпула 1908 године однео прву награду. Муафа, с Новог Зеланда, победила је 1904, иако је била толико висока да је пре личила на „слабо храњеног слона". Према речима очевидаца, прескакала је препоне као мравињаке.

Правила за ову трку нису као другде. Например, поједини јахачи, у поређењу с правим џокејима, личе на циновe. Многи од њих су само љубитељи спорта. Лорду Манерсу, например, победнику 1882 године, била је то прва трка у животу. Откако је установљена „Велика национална трка", како се она званично назива, само је један такмичар погинуо, али су зато многи изнети сломљених руку, ногу или кичме.

Спортски новинар Џон Хислоп, који је више година присуствовао овој трци, упоређује расположење међу јахачима пред трку са узбуђењем падобранаца уочи искакања на непријатељску територију. И једни и други имају сувише напете живце и веома су срдачни један према другоме, јер их зближава заједничка опасност.

На уобичајен знак, јахачи се пењу у седла, пролазе крај трибине и у кратком галопу одлазе на старт. Кад се подигне трака, крећу.

Препреке се састоје од дрвених ограда, високих преко један и по метар. Ту су затим шанчеви, јаме с водом дугачке 3,50 метра, итд. Од старта до прве препоне има 430 метара, што је сасвим довољно да јахачи разреде коње, како не би долазило до судара. Па ипак, њих је немогућно избећи. Једне године, на првој препони се догодило једанаест падова, услед гужве.

Шеста препрека је врло тешка. Састоји се од високе препоне, после које треба прескочити широку јаму. Препрека је утолико тежа што коњ, кад је прескочи, пада на земљиште које је ниже од отскочног. Услед тога коњ се уплаши, и то у тренутку кад треба да узме залет за прескок јаме.

На земљи између коња у трку

Осма препрека није ништа лакша. Године 1928, један коњ се тако несрећно заплео у шибље да се из њега није могао искобељати. То је застрашило остала грла, тако да су само два стигла до краја стазе.

Постоји и чувени „заокретни канал". Коњ мора да прескочи високу препону, а потом, чим се дочепа земље, да се окрене под углом од 90 степени и да настави трку. Ако продужи право, пада у канал. Једном приликом, у каналу се удавио један коњ.

Што се трка приближава циљу, на стази је све више коња без јахача, који безглаво јуре и прескачу препоне, претстављајући велику опасност за џокеје. Они налећу на друге коње, настављају трку у супротном правцу, итд.

Ако џокеј успе да избегне несрећу при паду, то још не значи да се потпуно спасао, јер на њега лако могу да налете коњи који наилазе. Страшно је лежати на земљи и чекати да протутње крај главе копита свих коња који су трчали иза леђа обореног џокеја. Године 1899, изнад једног француског такмичара прелетели су сви коњи који су узели учешћа у трци. Француз је остао неповређен, али је претрпео нервни слом.

Стаза је у виду два круга. Већ после првога, грла су јако уморна, тако да други круг претставља праву пробу храбрости и издржљивости. На последњем делу стазе постоје две препреке. Кад јахачи ту стигну, у публици настаје тајац. Коњи су покривени пеном. Док су на почетку лако прескакали високе препоне, при крају трке једва им прилазе. Један одбија да пређе преко последње препреке, други се строваљује у јарак, трећи је збацио јахача... Ако их је било шездесет, сада преостали део стазе преваљује свега пет или шест такмичара.

Ретко ће ко стићи на циљ у галопу. Већина јури слабим, боље рећи млитавим касом, а 1928 године победник је стигао — ходом. Чак и у последњем минуту догађају се несрећни случајеви. Прошле године, грло које је припадало штали енглеске краљице прескочило је последњу препреку и налазило се на челу, прилично испред осталих коња. Изгледало је сигурно да ће оно добити трку. Чули су се повици хиљаде људи, који су већ поздрављали победника. Изненада, на свега 45 метара од циља, коњу су заклецала колена и он је клонуо на земљу. Сви напори јахача да га дигне остали су узалудни. Кажу да је то био најдраматичнији губитак прве награде откако постоји ова трка.

КАО УКРАС, КАО ЛЕК, А И ДА БИ ПРЕПЛАШИЛИ АЈКУЛЕ...

Тетовирање, прављење разних цртежа на телу, познато је одавно. О њему говори и Херодот, а нађене су и многе античке скулптуре с тетовираним телом. По мишљењу неких стручњака, та вештина цртања по телу води своје порекло из Полинезије.

Код примитивних народа, тетовирање је потекло из жеље за допадањем. Има племена која тетовирају јагодице на образима, а Ескими шарају чело. У Кини су по телу и лицу младих девојака цртали лептирове и цвеће. На Формози, чим се девојка уда, одмах јој ишарају лице разним цртежима. Амерички Индијанци и становници Полинезије прави су мајстори у овом послу. Они праве по рукама разне гривне, огрлице или одећу. Код жена на Новом Зеланду усне се тетовирају вертикалним пругама, које претстављају зубе. У неким крајевима гњурци који ваде корале и сунђере, јако ишарају своје тело, јер мисле да ће тиме уплашити морске животиње, а нарочито ајкуле. У Северној Африци тетовирање се негде примењује као врста лечења, јер се сматра да се помоћу тетовирања може унети лек у организам. У великим европским градовима и данас се

нађе понеки мајстор за тетовирање. Он је снабдевен разним иглицама, бојама, кинеским мастилом и примерцима цртежа, које бира сам муштерија. У Страначкој легији тетовирају се сами војници. Према једној статистици, највише људи тетовира се по касарнама, на бродовима, у затворима, на вашарима, итд.

(3)

БОГОВИ СУ БИЛИ МИЛОСТИВИ

Понекад је нека од фрегата хватала сувише велику рибу, тако да јој је половина стрчала из уста. Тако би, с пленом у кљуну, летела све док јој се у желуцу не би ослободило место за остатак рибе. Али, чак и при најсложенијем маневрисању, ове птице задржавају своју грациозност и лакоћу лета, а рибу лове тако лако и немарно као да им она сама долеће у кљун.

Тек кад се толико смрачило да се више ништа није видело, птице су прекинуле лов. Лагано, приметно отежале од јела, одлетеле су натраг према стенама Галапагоса. Делфини су шумели читаву ноћ, парајући својим скоковима воду око сплава.

Код мене је пало много летећих риба. Налазио сам их на крову кајуте, крај кормила, око катарке; неколико дана хранио сам се њима.

Мики је чекао на летеће рибе много нестрпљивије него ја. Није волео конзерве и трудио се да потребне витамине добије у свежем стању, право из мора. У то сам се уверио кад сам извукао на палубу покретни кљун сплава. Био је обрастао маховином и шкољкама и мачак је брзо научио како да им раздваја љуштуре да би дошао до њиховог меса, а маховину је пасао као теле. Али, кад се појавила свежа риба Мики више није хтео ни да погледа шкољке и маховину.

Делфини су веома занимали Микија. Често сам морао да га одвлачим са ивице сплава да не би пао у воду. Али, почео сам да верујем да он уме знатно боље од мене да чува равнотежу. Чим би летећа риба пала на палубу, он би је зграбио и одјурио на крајња брвна, тамо где таласи најжешће ударају. Кад би се најео, сместио би се на заштитну кутију мотора, што је могућно ближе Икију, и ту би заспао. Кад бих ноћу уперио на њега светлост фењера, он би ме кротко погледао својим великим жутим очима, као да каже: „Ја ништа рђаво не радим". Али, папагај је одлично схватио да мачак оштри зубе за њега; забивши се у најдаљи угао кавеза, спавао је неспокојно: једно црвено око увек је држао отворено.

БОРБА С НЕПОГОДОМ

Ноћ уочи 16 јула била је неуобичајено бурна. Неколико часова нисам се одмицао од кормила. Водила се борба — не на живот, већ на смрт. Рукујући великим једром, осећао сам се као човек који се сам бори с тројицом или четворицом снажних људи. Без престанка сам летео с једног краја сплава на други. Била је то права трка с препонама и ја сам за неколико минута претрчавао читаве миље.

Бродом је релативно лако управљати без обзира какво је време, јер човек, не удаљујући се од кормила, може да обавља све послове. Ја сам на сплаву морао при сваком маневру свуда да стигнем и да стално будем у покрету. Сплав захтева огромну покретљивост, брзину и способност економисања временом. Пловио сам по ноћи, готово по црном океану, који тако злокобно изгледа. Бура се брзо приближавала.

— Чујеш ли рику, Биле? Доле једро! Је ли ужад у реду?

Ветар се појачавао — поново на кормило! Живље, иначе ће све да ти се сруши на главу! Чујеш ли како урличе? А море је сасвим црно! Брже на лествице, иначе одоше и једра и катарке и убудуће ћеш пловити на голим брвнима!..

Лествице од ужади на које сам се попео њихале су се као помахнитале. Пео сам се по њима, ризикујући да ме ветар однесе у море или обори на палубу, где бих се разбио. Најзад, стигао сам до њиховог врха и ослободио конопац који се био заглавио у чекрку. Најзад сам се спустио, задихан, хватајући ваздух широко отвореним устима и посрћући од изнемоглости. А сад, попречно дрво на катарци...

Прошла је бесконачно дуга ноћ и наступио дан. Час за часом је летео, а бура је и даље беснела. Нисам скидао руке с кормила, мотрећи на правац ветра, облака и таласа, напрежући све своје умне способности да бих из онога што сам гледао могао да створим потребне закључке. Јер од ветра, облака и таласа зависила је моја судбина.

Над бескрајном, узбурканом површином мора сунце се клонило западу, бојећи пурпуром западни део неба. А на истоку је било тамно, готово црно. Читава водена маса, на неким местима пенаста и бела, ту тамна, а тамо ружичаста од сунца на заласку — муњевито се кретала под тамним сводом облака...

Спремио сам се за ноћ. Кавез са Икијем закуцао сам у кајути, тако чврсто да га никакви таласи не могу оборити, и покрио га својом старом кишном кабаницом. Мики је спавао под навоштеним платном. Вечерао сам јечменог брашна, заливши га водом у коју сам размутио мало кафе. Затим сам налио керосена у фењер — требало је да ми читаву ноћ осветљава компас.

Наступио је сумрак, тихи час размишљања и сазнања. Сплав се сад мање љуљао и мање шкрипао. Седео сам и мислио о далекој земљи. Полако, једна за другом, појављивале су се звезде. Изгледало је као да су и оне чекале да наступи тишина. Међу њима, благом светлошћу сијала је Венера, према којој сам тако често пловио.

Пратећи очима кретање сплава, сетио сам се догађаја из претходне ноћи. То су били најтежи часови за читаво време пловидбе. Али, ја сам часно изишао из тог испита; потчинио сам својој вољи ветар и море. Та ноћ ме је ипак много чему научила. Следећи пут биће ми лакше да се борим с буром.

С. О. С.

Другог дана, 17 јула, кад сам после подне уносио белешке у свој дневник, осетио сам изненада бол испод груди, на оном месту које се назива „сунчани сплет". Завршивши писање, размишљао сам неко време да ли да опет дигнем једро. Решио сам да га не дижем. Море је и даље било немирно, ветар јак, а небо је наговештавало да ће се још и појачати. Ноћу би могла да буде и бура.

Бол под грудима није се смиривао и ја сам узео прашак, мислећи да је у питању неки желудачни поремећај. Али, лек ми није помогао. Бол је постајао све јачи. Можда је то био резултат мојих присилних акробатских тачака које сам изводио на лествицама за време буре! Или последица јаке нервне напрегнутости?

Мучио сам се тако пет часова, а затим је бол стао да се стишава, да на крају сасвим прође. За то време ноћ је већ наступила.

Небо је било осуто звездама. Лево од мене, као кула светиља, сијао је Јужни Крст. Мало позади, сред милијарди звезда, појавила су се сјајна јужна сазвежђа. Изгледало је као да горе светлости великих градова. Ниско на хоризонту висила је златна Венера, а десно од ње три звезде Великог Медведа, који као да се стрмоглављује у море, показујући небу своје пете...

Ноћу је ветар постао јачи и мени је било драго што нисам дигао једро. Сплав је пловио добро, па сам чак успео да мало спавам.

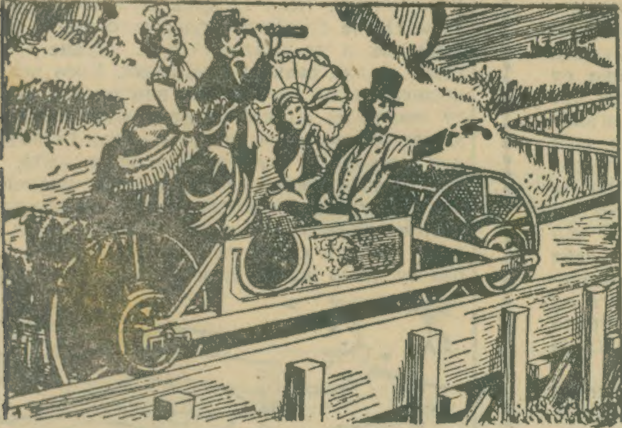
Сутрадан, готово у исто време као јуче, опет ме је заболело испод груди. Удвостручио сам, утростручио дозу лека, али ништа није помогло. Нисам могао да стојим и тетурао сам се по палуби избезумљен од бола. Толико ми је било тешко да сам помишљао на смрт као на избављење. Неколико пута у животу догодило ми се да преломим кост, али бол од тога био је у поређењу са овим као бувин ујед. Пребрао сам све лекове које сам са собом имао, тражећи морфијум, али, нисам нашао ни њега нити икоје друго средство за спавање.

Одлучио сам да пошаљем радиосигнал несреће — „СОС". Ако се на растојању од неколико стотина миља наоколо налази какав брод, можда ће неко чути мој позив упомоћ. Али, налазио сам се ван путева трговачких бродова, на трећем упореднику, а на тој географској ширини вероватно сам био ја једини. Ко да прими мој сигнал? Да ли да га уопште шаљем? Ако га чују, то је онда крај мог путовања! При тој помисли стао сам да јечим од беса и очајања.

(Наставиће се)

»ВОДЕНИ ПУТ«

„Водени пут“ састојао се од воде, која је текла вештачки начињеним коритом, и шина на горњим странама корита, преко којих су се окретали точкови. Вагонет са седиштима имао

је и точкове с лопатама. Чим би водена струја захватила лопате, кола су се кретала низводу. Овакав начин вожње био је у употреби извесно време у САД, око 1890 године. У то исто време железница „Канзас Пацифик“ имала је једра која су јој омогућавала да по јаком ветру јури брзином од 65 километара на сат. Оваква железница није пружала путницима неке нарочите удобности. Кочење је вршено на тај начин што је под последњи точак воза подметана гвоздена папучица.

БЕЛИ КОЊ

Он неуморно скаче по земљи већ близу две хиљаде година. Мењала се слика његове постојбине: реке су постајале мање и плиће, наместо густих шума појавили се пашњаци, стварала се, цветала и пропадала краљевства због унутарњих ратова и под налетом завојевача, а он „бели коњ“, остао је исто онако бео као што је био и пре две хиљаде година. Кише (колико их је само било за то време!) само су незнатно оштетиле његове једноставне, али веома изразите контуре.

Тај коњ, израђен на једном истакнутом брегу крај Афингтона у грофовији Беркшир, у Енглеској, највећи је коњ на свету: његова дужина износи 120 метара. Израђен је на јединствен начин. Уметник се није служио ни кичицом ни бојама. Означивши контуре коња у бесном трку, он је само оголио тло између линија, уклонивши земљу покривену бусењем. Тиме је обнажио заслепљујуће белу кречну подлогу, тако карактеристичну за Британска Острва. Издужено, неприродно танко тело, дуг врат с повијеном главом, ноге у широком размаху, читав брзи коњиц у лету — све то изникне пред вама на стрмој падини брега још много пре но што му се приближите. Али, несумњиво, најбоље се види из ваздуха.

Када је постало то чудо сликарске уметности и ко је његов творац?

Већ у документима из XI века помиње се „Планина белог коња“. Но, слика је, да је тако назовемо, вероватно израђена много векова пре тога. У читавој англосаксонској и норманској уметности није се могло наћи ниједно такво дело. Само на једној старој келтској медаљи из првог века пре наше ере налази се стилски подударна слика, што историчарима даје право да „белог коња“ сматрају наслеђем келтске културе.

ПРВИ ПАДОБРАНЦИ

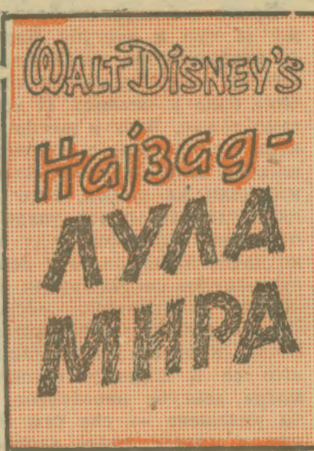
Американац Балдин извео је 1890 године, у Лондону, неколико успелих скокова падобраном. Један карикатуриста предложио је том приликом да се уместо падобрана употребљавају сукњице шкотских војника и да тако сваки војник

појединачно води борбу у непокорним британским колонијама. У то време људи су се смејали идеји овог хумористе, а нису ни слутили да ће педесет година касније падобранци играти значајну улогу у рату.

НЕОБИЧНИ ИГРАЧИ ВАЛЦЕРА

У Кини и Јапану живи једна врста кућних мишева познатих под именом мишева играча валцера. Ти мишеви воде порекло из Кине, али су у Јапан донети веома давно. Своје необично име добили су због тога што се без престанка окрећу у круг, као да желе да улове сопствени реп. У Јапану, где се могу наћи две врсте: сиви и бели, ове мишеве држе у малим кавезима баш због те њихове „играчке способности“. Некад се мислило да се ови мишеви врте у круг због неке болести у ушном лавиринту. Међутим, касније је утврђено да је то стечена особина, заправо последица вековног заточења у малим кавезима, у којима нема места за какву другу врсту кретања.

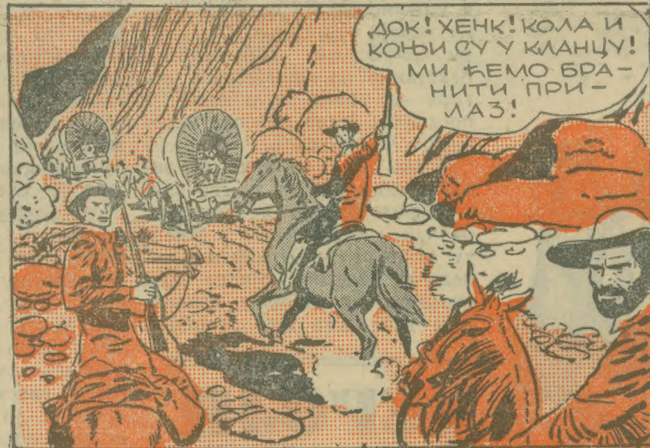

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ОСТРВО са „хиљаду“ занимљивости

У нашу обалу разасуте су стотине већих и мањих острва. Многа имају неке своје нарочите занимљивости, али острво Бишево, иако мало, спада међу она која тим занимљивостима највише обилују.

Бишево се налази југозападно од острва Виса. У средини има поље, које је окружено ниским брежуљцима. Високо је 240 метара (Вела Гора). Дуго је четири, а широко два километра. Целокупна површина овог острвца износи 5,8 квадратних километара. Због стрмих обала, јако је неприступачно, сем у западном делу. Биљни свет на њему доста је бујан и разнолик. У шумама расту јеле, а има и зимзеленог грмља, рузмарина, мирте и другог дрвећа. По брежуљцима су разасути виногради, а море је богато рибом. Годишње се овде произведе око 50 вагона вина. Посла има доста, али то све ради око шездесетак породица, које у свему имају око 180 чланова. Ретка је породица чији се неки члан није утопио у мору. У току дана острвљани раде на њивама и у виноградима, а кад наступи ноћ крену у рибарење. Исто тако, у једно одређено време године они су више земљорадници, а у друго рибари.

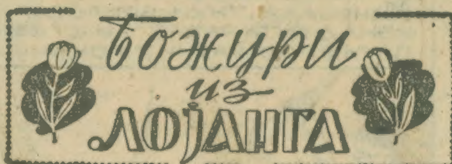
Стрме обале Бишева пуне су пећина разних величина, међу којима су најпознатије Медвједина и Модра Шпиља. Медвједина је дуга 110 метара. То име добила је по томе што у њој пребива морски медвед, кога још називају морским човиком, фратром итд. Уствари, морски медвед је једна врста средоземне фоке која живи у Јадрану. У ували Балуну налази се Модра Шпиља, која се по природним лепотама може такмичити са чувеном Плавом Пећином на острву Каприју. Кад дуне југо и таласи почну да ударају на спољни отвор, кроз који се може и барком упловити у пећину, онда они натерају море у Модру Шпиљу, те вода, услед великог нагомилавања, избија кроз неколико отвора, на крову пећине, што много личи на гејзере. Ветар разноси те гејзере у облику посолице по виноградима и наноси им велику штету. Када је море мирно, а то је обично у поподневним часовима, онда у пећину продиру сунчеви зраци и настаје њихово преламање, те је изнутра обасјају плавом бојом. Тада све што је у шпиљи, па и купачи, постане плаво, а оно што је у мору, па и људи који се купају, добије сребрнасту боју.

БОЈ ИЗМЕЂУ МИШЕВА И КОМАРАЦА

— Народна прича —

Кад су у стара времена мишеви носили мачеве, а комарци копља, они се једном нешто између себе љуто поинаде и дође до крви, па су у рату живјели много година, да их нико није могао умирити. Но, они сами уговоре да се ослоне на суд добрих људи, и тако мишеви изаберу ластавицу, а комарци мачку. Ево добрих људи судника, на урочено мјесто; посједају у златне столове и повичу: „Хеј, море, давуџије (тужиоци, жалиоци), напоље, приказујте што једни на друге имате“. Кад видјеше мишеви мачке, а комарци ластавице, сви се разбјежаше гдје је ко боље и прије могао, завикавши својим судницима: „Хај'те ви откуда сте и дошли; ми ћемо гледати на који начин међу се нагодити, а ако не могасмо, онда ћемо по вас поручити“.

Једног дана усред зиме, — прича стара кинеска легенда, — тиранска царица Ву (684—704) зажеле да посети свој врт у Чангану. „Сутра идем у свој врт, изјавила је она. Пролећу се наређује да сутра узору расцвета све цвеће“. Кад је сутрадан царица крочила у врт, затекла је расцветано све цвеће — све сем божура, који су одбили да се покоре њеним деспотским ћудима. Разгоропађена, царица је све божуре прогнала у Лојанг. Због тога се, чак и данас, у Лојангу налазе најлепши божури у читавој Кини, а вероватно и у свету.

Три стотине година после царице Ву, за време цара Јен Тсунга из династије Сунг, — наставља причу друга легенда, — постојао је недалеко од Лојанга, у селу званом „Вечита радост“, један диван врт. Припадао је старом Чиу Хсијену, који је толико волео цвеће да су га сви звали „човек луд за цвећем“. Руже и камелије красиле су његов врт у пролеће, лотоси и нарови у лето, хризантеме и мирте с јесени, а нарциси и цветне шљиве зими. Било је ту још хиљаду других цветова, које је стари Чиу брижљиво гајио и неговао, али су ипак најчувенији били његови божури. Но, мало се ко могао похвалити да се нашао иза високе бамбусове ограде. Па чак и тада, посетиоцима је било дозвољено да се цвећу диве само из даљине.

У близини врта живео је неки млад човек по имену Чанг, једна богата дангуба, који је волео да своју моћ показује на тај начин што је суседима чинио пакости. Једног дана, он и његови пријатељи пролазили су крај врта. Привучени лепотом божура старог вртара, који су били у пуном процвату, ушли су некако у башту и Чанг надмено понуди старцу да купи читав врт. Стари Чиу одби да прода своје цвеће. Разљућен, Чанг изгази ногама све божуре и удаљи се са својим друштвом.

Док је стари Чиу стајао плачући међу уништеним цвећем, пред њим се појави једна лепа, млада жена. Рекла му је да донесе врч воде и она ће му помоћи да врати у живот своје цвеће. Кад се старац вратио с врчем, младе жене више није било, али су дршке божура стајале усправно као раније, а боја њихових цветова била је дивнија но пре: на ружичастим латицама појавили су се пурпурни преливи, а на црвенима као да је сликарева четкица повукла нежне беле потезе. Старом вртару било је јасно да је његова

посетитељка била добра вила. Испуњен чуђењем и радошћу, рекао је себи: „Био сам досад себичан и лепоту цвећа чувао сам само за себе. Да је моје срце било племенито као што је њено, ова се несрећа свакако не би ни догодила“. И тако је он отворио свој врт свима онима који су желели да га виде.

Прича о божурима брзо се рашчула. За њу је чуо и дангуба Чанг и одлучи да је искористи за своје подле циљеве. На његову оптужбу, старог вртара због врачбина баце у тамницу. И док је стари Чиу тамо лежао, Чанг и његови пријатељи поново су продрли у старчев врт. Али, на њихово запрепашћење, божури су лежали изгажени на земљи, исто онако како су их после свог првог упада у старчев врт оставили. Наједном, дуну вихор и згажено цвеће претвори се у лепе девојке, које су, машући својим дугим и широким рукавима и вичући: „Осветимо старога Чиуа!“ натерале преступнике у бекство. Ветар је престао исто тако наједном као што се и подигао, оставивши иза себе младе дангубе неозлеђене, али страховито уплашене — све сем Чанга. Њега су нашли мртвог, главе заривене у ђубриво којим је стари вртар хранио земљу своје баште.

Сутрадан је поглавар области дознао за Чангову судбину. Истовремено му је стигла молба коју је потписало стотину суседа. У њој је била изнесена Чангова клевета и захтев да се Чиу Хсијен ослободи. Стари вртар био је одмах пуштен. Поред тога, поглавар је издао наредбу којом се забрањује свакоме да бере и уништава цвеће.

Чиу Хсијен је наставио да гаји своје божуре; живео је једноставније и био љубазнији према људима него икад раније. Продавао је плодове са својих воћака, а новац је делио сиромасима. Неколико година касније, док је једне ноћи седео задубљен у мисли, чуо је звуке небеске музике. Небеска Надзорница цвећа са читавом својом пратњом слетела је из висина на облацима разних боја. „Небески цар те је именовао Чуварем цвећа, — рече она старцу. — Испећеш се на небо са читавим својим вртом. Отсада па за вечна времена водићеш бригу о онима који воле цвеће, а кажњаваћеш оне који га озлеђују и уништавају“. На то су се стари Чиу и његов врт подигли пред очима свих суседа на небо, а његово родно место „Вечита радост“ променило је тога дана своје име у — „Село стотину цветова“.

НЕКАД ПОЉЕ, НЕКАД ЈЕЗЕРО

У оном сивом царству камена кречњака постоје улегнућа између планина, која су покривена плодном земљом. То су крашка поља. Има их разног облика, а већином су издужена и елиптична. Нека су дуга десетине километара. Иначе су обично дужа него шира; поједина чак и до двадесет пута. Стране су им стрме, а дно равно и пространо. Кроз већину крашких поља теку потоци или речице. Иначе су ова поља од велике привредне важности за становнике крша; она су њихова Војводина или Славонија. Тамо се сеју разна жита, успева и воће, сади се разно поврће, индустриске биљке, итд. С пролећа и лети, крашка поља својом шареном, претежно зеленом бојом отскачу у оном сивом пространству крша. Али, она су често жртва ћуди природе. Кад почну

да падају велике кише, онда нагомилана вода не може да отече кроз поноре и поплави поља и све што је на њима засејано или посађено. Тада ова поља личе на језера. У Поповом Пољу, у Херцеговини, деси се да вода тако нагло почне да извире са страна и с дна поља да народ успе да спасе само оно што се налази при крају. На крашким пољима дешавају се и суше, па она, онако спржена, личе на сасушене степе. Обично сваке јесени крашка поља постају језера. Тада се по њима народ превози сплавовима. У пролеће се вода испари или отече подземним каналима. Готово свако крашко поље има свој град, који је његово економско средиште. Таква средишта су градови: Оточац, Госпић, Ливно, Гацко, Невесиње, Цетиње, Требиње итд. Села се обично налазе на ивици поља.

КАО 175 МИЛИОНА РАДНИКА

Снага наших река искоришћава се сваким даном све више, али то је мало у поређењу са оном силном погонском енергијом којом оне располажу и која, по мишљењу стручњака,

при средњем водостају износи 12,5 милиона коњских снага. Кад би се та снага потпуно искористила, вредела би као рад 175 милиона радника у непрекидном послу.

НАЈВИШИ И НАЈТЕЖИ ЧОВЕК

Највиши човек који је икад живео мисли се да је био Роберт Вадлоу из Алкона, у америчкој држави Илиноис. Он је био висок два метра и 67 сантиметара. Умро је 1940 године.

А за најтежег човека за кога се зна у историји медицине сматра се Роберт Ли Хјуз из Ханибала, у држави Мисури. Он је прошлог децембра био тежак равно 462 килограма.

У току Другог светског рата, око 12 милиона људи упознало је горчине, лишавања и тегобе заробљеничког живота. Ко од заробљеника није помишљао на бек

ство, повратак домовини и породици?

Подвизи заробљеника-бегунаца могу се често поредити с највећим јунаштвима на бојном пољу. Немачки концентрациони логори били су окружени густом бодљикавом жицом, а с многобројних стражарских кула, опремљених снажним рефлекторима и аларамним сиренама, вребале су митраљеске цеви. Одабране потерне групе и дресирани вучјаци хватали су сваког оног који би на свом првом кораку у слободу починио и најмању неопрезност. За свој успех, већина бегунаца има да захвали на првом месту изванредном стрпљењу, другарској солидарности, хладнокрвности и умешности. То су били прави хероји стрпљења и мајстори камуфлаже. Тим успелим бекствима из нацистичких логора за време рата била је посвећена једна недавна изложба у Француској.

Право је чудо како су заробљеници успели да сачувају низ фотографија и рукописа, па чак и један филм о животу у логору и о копању тунела за бекство, који су сами снимили. То највише изненађује због тога што заробљеници нису могли примати ништа осим хране, а сваки њихов пакет брижљиво је прегледан и сечен у ситне делове. Изложба у Паризу открива технику бекства. У дуплим џеповима заробљеници су месецима износили земљу коју су ноћу кришом копали испод барака, а у оловкама су добијали минијатурне географске карте и шифрована имена оних којима ће после бекства, на путу кроз Немачку, моћи да се обрате за помоћ.

Бекство је често припремано по годину и више дана. Тунел који су француски заробљеници прокопали недалеко од Ахена био је дугачак 200 метара. Један изложени документ потсећа на ову операцију. Тог судбоносног дана, тачно у 12 часова и 25 минута, дванаесторица заробљеника поздравили су се са својим друговима, предали им тестаменте и почели да силазе један за другим у „метро“. Мучно пузање кроз узану рупу трајало је сатима. Ваздуха није било довољно. Да се не би погушили, један од заробљеника, који је био на раду изван логора, отворио им је излазну рупу, кроз коју је почео да струји свеж ваздух. Први бегунац изишао је на површину око поноћи. Од те групе свега су се четворица пробила до Француске, док су остали похватани.

Познат је случај бекства француског генерала Жироа из тврђаве у Кенигстену. Овај официр чамио је у једној кули високој око 30 метара. Па ипак, није губио наду у бекство. Више од годину дана он је примао од породице пакете завезане канапом кроз чију је унутрашњост пролазила жица. Из више од четрдесет наставака генерал је успео да направи танко али јако жичано уже, низ које се једне ноћи спустио у подножје тврђаве. Кад су чули за генералово бекство, Немци су свуда објавили његове фотографије и уценили му главу са 100.000 марака. Међутим, захваљујући добро припремљеној служби везе, у којој су главну улогу имали француски радници у Немачкој, генерал Жиро је, после девет дана путовања, приспео у отаџбину.

2.700 МЕДВЕДА

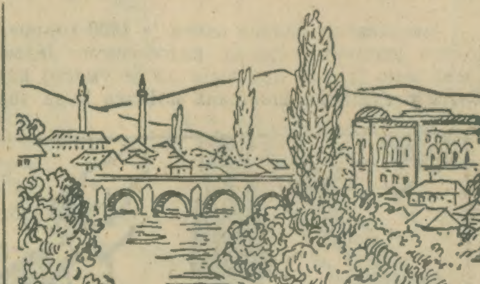
У целој нашој земљи има 2.700 медведа, од чега у ловиштима 1900, а у резерватима 800. Стање по појединим републикама изгледа овако: ужа Србија 200, Војводина ниједног,

а Косовско-метохиска Област 200 медведа; у Хрватској их има 300, у Словенији 170, у Босни и Херцеговини 1240, у Македонији 360 и у Црној Гори 170 медведа.

СВЕГА ШЕСТ...

Површина Босне и Херцеговине износи 51.139 квадратних километара, а број становника 2,847.790. У овој републици већих места има

мало. Постоји свега шест са више од 10.000 становника. То су: Сарајево, Бања Лука, Тузла, Мостар, Зеница и Бијељина.

НАЈВИШЕ СЕ ГОВОРИ...

Кинески језик говори данас око 475 милиона људи. Не рачунајући индиске групе од дванаест главних језика, на друго место долази енглески, којим се служи око 265 милиона људи.

ЏИН ИЗ СИЋУШНЕ СЕМЕНКЕ

Џиновске секвоје, највећа жива бића на свету, клијају из семена које је толико си-

ћушно да из једне унце (28,35 грама) може, теориски, да се добије 6.700 дрвета. Кад достигне пуну висину, секвоја је тешка око 2.000 тона, што претставља деплацман неког мањег пароброда.

И ТО СЕ ДОГАЂА

Док се купао у мору, Елисон Сево, рибар са Соломонских Острва, угледао је недалеко од себе троугласто ајкулино пераје, а одмах затим низ њених оштрих зуба. Брза као муња, ајкула се приближавала рибару. И тада је он, можда несвесно, учинио оно што је једино могло да му спасе живот: уместо да окрене леђа немани и заплива према обали, човек јој је храбро пошао у сусрет, обгрлио је рукама њено глатко тело и — снажно је ујео. Изненађена животиња, једним трзајем, отргла се од рибара и побегла према пучини, а он је, неозлеђен, похитао ка обали.

СТАРЕ ЕГИПАТСКЕ РУШЕВИНЕ ДИЖУ СЕ С МОРСКОГ ДНА

Остаци старе цивилизације дижу се полако с морског дна дуж египатске обале, око 19 километара од Александрије. Лист „Ал Шаб“, који доноси ову вест, каже да су у питању гробнице и стубови који датирају из времена династије Птоломеја. Др Абдел Алим, професор океанографије на Александриском универзитету, пронашао је неколико драгоцених предмета свега два метра испод морске површине. До изненадне појаве овог потопљеног предела свакако је дошло под утицајем недавних земљотреса.

НИГДЕ БЕЗ ЊИХ

Комарци преносе маларију од тропских до поларних области и од мочвара крај обале до пустиња дубоко у у-

нутрашњости континента. Једино женка убада. Па ипак, њена главна храна није људска крв, већ биљни сок.

ЂАЧКЕ ДРУЖИНЕ
и њихов задатак

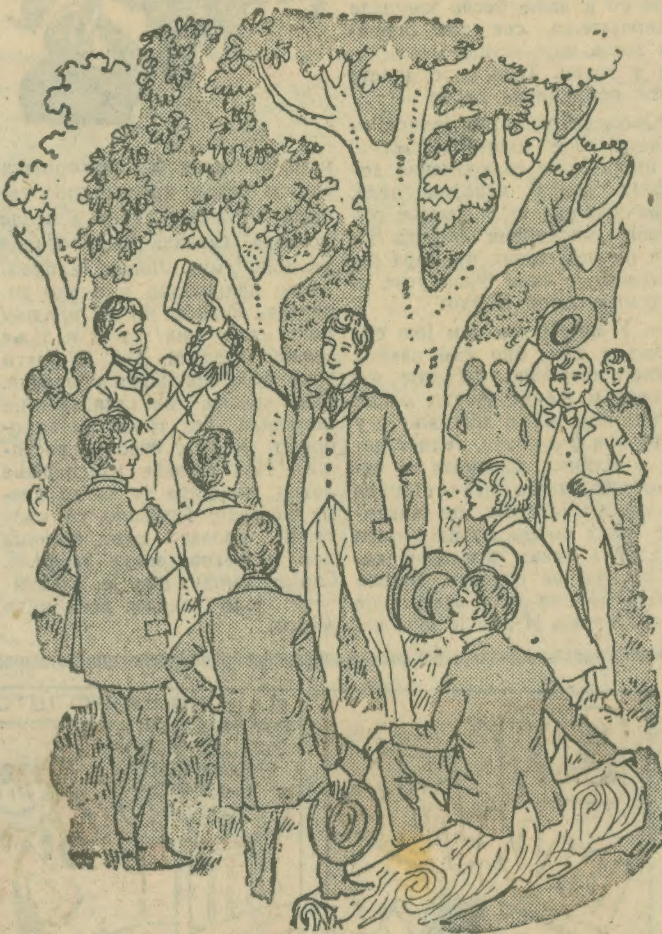
Наше старе ђачке дружине осниване су из родољубивих побуда, а основни задатак био им је: вежбање у књижевним саставима, или, како се тада говорило, „управљање у српском слогу, писменом и усменом; спјевном и простом“. Најстарија данас позната српска ђачка дружина основана је у Грацу 1829 године. Имала је необично име — Српска влада, али њени чланови нису били само Срби, него и студенти Хрвати и Словенци. Чланови ове дружине били су и Људевит Гај и Станко Враз. На скуповима дружине читале су се српске народне песме из Вукових књига; из њих се учио народни језик и оне су младе студенте напајале поносом и вером у народну будућност. Ускоро су ђачке дружине осниване свуда где је на школама било српских ђака. Најпознатије и најактивније биле су у Сегедину, Пожуну (Братислави) и Пешти.

На будимским брдима једног дана

Рад пожунске дружине, као и осталих словенских ђачких дружина у овом граду, текао је под брижљивим надзором великог словачког родољуба Људевита Штура. Чланови су се састајали два пута недељно. Најпре је читан записник с прошле седнице, а затим су двојица декламовала српске, словачке, чешке, пољске и руске песме. Потом су се читали књижевни састави чланова, па би почела критика. „Сваког месеца сви чланови по дужности поднели би своје писмене радове: песме, приповетке, научне саставе из области филологије и историје“. Неговала се и музика. Образоване су мале музичке групе с гитарама, виолинама, флаутама и басом, а била је и једна састављена од гајди и гусала. Састанци, који су називани „спевокол“, одржавани су сваке недеље. Ту се музицирало, певало и играло. Народне песме певане су „природно“, онако како их народ пева, а не „хармонично“.

Људевит Штур вршио је на српске ђаке огроман утицај. Он их је напајао свесловенском идејом, која је доживела свој врхунац пред револуционарну 1848 годину. Бивши чланови тих наших најстаријих ђачких дружина били су носиоци романтичарских свесловенских идеја и Штурови апостоли у нашој народној средини. Зборник „Славјанка“, што су га 1847 године заједнички издали пожунски, пештански и прешовски „млади учећи се Срби“, био је највиднији израз духовног расположења наше тадање омладине.

Пештанска српска ђачка дружина организована је после пожунске, али су се српски ђаци већ и раније окупљали на мањим и повременим скуповима. Они су у будимским брдима једног раног летњег јутра овенчали ловоровим венцем Симу Милутиновића Сарајлију, који је тада сматран највећим српским песником и идеалом омладине. У навечерје револуције, 29 фебруара 1848, пештанска ђачка дружина приредила је посмртну свечаност Сими Милутиновићу. Био је то дирљив гест, а у исто време значајна словенска манифестација. Осим пештанских Срба, на ту свечаност дошли су у великом броју и изасланици из Бачке, Баната и Срема, из Србије, Хрватске и Славоније "да присуствују слави спомена српског песника и великана". Том приликом говорили су чланови пештанске дружине.

Све је захватило чудно расположење

Кад је свечаност већ била завршена и свет се почео разилазити, изненада се зачу један снажан глас: „Драги братри Серби а сестре Серпкиње!“ — „Чујмо Колара! — разлегоше се повици са више страна и одједном у великој дворници, где више стотина људи стајаше, завлада мртва тишина. Који већ беху напољу, журно се врате у дворницу“. Говорио је Јан Колар, чувени чешки родољуб, сматран тада највећим словенским песником. Колар је говорио на чешком језику о свом мртвом пријатељу, српском песнику Сими Милутиновићу, с којим је некад често проводио ноћи у разговору „о несрећној судбини нашег народа, тужећи се један другом и тешећи један другог надом у срећнију будућност“.

Коларове речи продирале су до свачијег срца. Све је захватило неко чудно расположење. Био је то последњи дан месеца фебруара 1848 године, и последњи часови тога дана; сутра, 1 марта, у Бечу је избила револуција, а за два дана њен талас је допро и до Пеште. Колар је говорио: „Ми Словени лишени смо јавног живота: ми немамо својих земаљских сабора, немамо ни жупаниских скупштина где би се могли скупљати и договарати о народним потребама. Нама остају само још овакве прилике да се можемо састајати, да се исплачемо на гробовима наших пријатеља! Али ми не треба да клонемо духом; ми то не смемо чинити. Ми морамо с напрегнутим силама радити свак за свој народ; али сви скупа треба да негујемо братску слогу једнога племена с другим...“

Последње Коларове речи биле су бурно поздрављене. Тако се овај помен Сими Милутиновићу претворио у заклетву на верност свом народу и словенској идеји.

Када су у Пешти избили први революционарни немири, српски ђаци, чланови дружине, нису прекидали своје састанке и договоре са изасланицима из „доњих крајева“. Користили су се згодном приликом кад су још на окупу претставници разних покрајина где живи српски народ да се с њима договоре о најважнијим народним потребама и да измењају мисли. Саветовања су трајала неколико дана и на њима су донети закључци шта и како треба да се ради да би се заштитили народни интереси. Догађаји су се брзо развијали. Српска ђачка омладина напустила је Пешту и разишла се по „доњим крајевима“. Тако је престала да ради пештанска ђачка дружина, као и све остале у Угарској.

Кад је, после угушене револуције, у Аустрији завладала реакција, ђацима је било најстроже забрањено да оснивају своје дружине, да одржавају било какве састанке. Тек после слома Баховог апсолутизма, српски ђаци у Пешти, као и другде у Аустрији, могли су поново да оснивају своје дружине. Међу првима основана је у Пешти „Преодница“ (1861). Али, то је већ друга генерација српске омладине, која има и друге погледе на књижевност и политички живот свога народа.

Кристална острва ишчезавају

У водама Арктика постоје јединствени примерци кристалних острва, која немају никакве везе с леденим бреговима и сантама. Кристална острва су непомична. Њихова основа је учвршћена непосредно за морско дно, а у току времена прекрила их је земља и обрасла су зеленилом, тако да изгледају као мали континенти. Једно од најпознатијих међу њима ји Лијаков, у архипелагу Нови Сибир, источно од Тајмирског Полуострва. Основицу острва чини ледена маса. Површина се састоји од иловаче и песка, у којима се могу наћи остаци мамута, тигрова, дивљих коња и других преисториских животиња, што сведочи да је ту било живота пре много хиљада година. Фосилно биље такође служи као доказ да је тамо клима била много умеренија него данас.

Међутим, Лијаков, као и друга „острва с леденим ногама“, ишчезава, јер постепено тоне. Некада га је за сибирску обалу везивао земљоуз чији се остаци лепо распознају у мору на азиској страни, у виду високих ледених хридина.

Ево како се објашњава постанак кристалних острва. У току пролазног хладног периода на земљи, на површину тог дела арктичког мора нападали су велики снегови, тако да се створила чврста ледена кора. Потом је ту ледену санту, која ће касније постати подножје, стуб-ослонац острва, преплавио речни муљ. Муљ није дозволио да се подлога отопи кад су ваздух и горњи слој воде постали топлији. Услед тога, на острву је могао да нађе уточиште биљни и животињски свет.

Данас се нека од ових острва смањују, а нека су се већ истопила и треба да се избришу из географских карата. Једно од њих је Васиљевски. Сличну судбину ће ускоро доживети и острво Семеновски, које је 1823 године било дугачко 15 километара, а сада свега око два километра.

ДЕБЉИНА ЛЕДЕНОГ ПОКРИВАЧА

Лед на Гренланду, недалеко од Северног Пола, местимично је дебео и по једну ми-

љу. У близини Јужног Пола, дебљина леда на неким местима износи и до две миље.

ЖИВИ ЗИДОВИ

Једна група научника из Музеја природне историје у Њујорку открила је у близини Панамског Канала једну врсту мрава који имају необична насеља. Њихове „куће“ састоје се од хиљаде ових животињица које се обесе о какву грану. То су, уствари, зидови, између којих мравља краљица и ларве живе под потпуно нормалним условима. Преко ноћи обесе се сви мрави, те је унутра топло, али чим изгреје сунце известан део оде, оставивши отворе на зидовима; тако да је у унутрашњости свеже. Постоје две врсте оваквих мрава. Обе имају на ногама куке, помоћу којих се закачињу за дрво или стену, а после један за другога.

ЦИГЛЕ ОД СТАКЛА

Нов зидарски материјал су стаклене цигле. Начињене од два засебно изливена комада стакла, оне су затим међусобно спојене, тако да између њих остане шупљина испуњена ваздухом. Захваљујући томе, овакве цигле имају термичко изолационо својство исто као зид од земљаних опека дебео 20 сантиметара. Пошто су стаклене цигле прозрачне и лепе, од њих се праве украсне преграде у становима, зидови према башти, затворене веранде, ходници и сличне просторије у којима било из којих разлога нема прозора.

ВИДЉИВА И НЕВИДЉИВА СВЕТЛОСТ

Свега 38 процената сунчане светлости видљиво је за чо-

вечје очи. Инфрацрвени зраци сувише су дуги да бисмо их могли запазити, док су ултравиолетни сувише кратки.

ХЕРОЈСТВО ЖИВОТИЊА

Седећи на грани поред свог гнезда, један царић, не већи од напрстка, промукао је певајући тако хармонично да сам га очаран слушао већ читав сат. Одједном, весели концерт престаде. Један тренутак владала је тишина, а затим се разлеже узнемирено пијукање, које на језику царића значи: опасност.

Упутих се према дрвету да бих боље видео. Отац-царић, на врхунцу узбуђења, скакутао је као луд на својој грани, док је мајка, усправивши се у гнезду, зажарених очију посматрала нешто испод себе. Најзад, видех шта је то: водена змија пузала је тихо уз дрво. Ове змије изнад свега воле птичја јаја и у стању су да очисте гнездо у трен ока. Иако нису отровнице, оне јуришају бесомучно, а кад загризу тешко их је одвојити од плена.

Појурих са штапом у руци, али — стигох прекасно. С бесним криком, отац-царић забоде свој кљун у нападача, баш иза главе. Змија одговори жестоким нападом, али њене чељусти заклопише се напразно. И женка се устреми на нападача и поче да га удара кљуном.

Застао сам изненађен и посматрао чудан призор. Тело змије задрхтало је и опустило се. Било је довољно двадесетак жестоких удараца ових одважних малих створења да све буде готово. Али, птичице нису тако мислиле. Оне су и даље бесно кљуцале непријатеља, све док огромна змија није остала непомична у трави. Тада се с дрвета изви победничка песма.

Ово сведочанство једног очевица није ништа изузетно. У природи се свакодневно догађају права херојска дела, нарочито кад је у питању одбрана младунаца. Можда један од најлепших примера забележио је члан Француске академије Анри Бордо:

— У време док сам још одлазио у лов, био сам сведок једне потресне трагедије дивокозе и њеног јарета, равне онима које људи доживљују у рату или у љубави. Једног дана, у Алпима, дивокоза се нашла укљештена међу стенама са својим јаретом, па видевши пред собом ловца потера младунче уским пролазом који се иза ње отварао, толико уским да она кроз њега није могла проћи. И док је јаре измицало, коза је, затворивши својим телом пролаз кроз теснац, уздигнуте главе и права погледа, гледала тамо откуда ће доћи смрт. Ловац је брзоплето нанишанио и пуцао издалека. Разнео јој је предњу ногу, али она га је и даље мирно гледала, док је друго зрно није погодило у плећку. Сва крвава, ни тада се није померила. Тек трећи метак оборио ју је с високог постоља. На највеће изненађење ловца, дивојаре је за то време нестало. Пробило се кроз узани пролаз међу стенама док је његова мајка умирала. Својом смрћу, она је младунчету још једном поклонила живот.

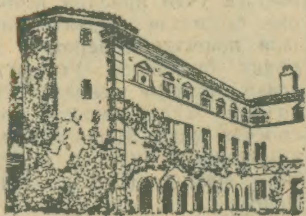
ВЕРОВАЛИ или не...

МОСТ ОД — ПЕТЛОВА

Покретни мост на реци Томбици код Демополиса, у Алабами, саграђен је од прихода добијених на лицитацији петлова које су поклониле разне угледне личности. Петао кога је поклонио претседник Сједињених Америчких Држава био је продат за 55.000 долара, а петао тадашњег претседника француске владе Клемансоа за 10.000 долара.

ЗАМАК ЗА ЛАБУДОВЕ

Стари замак Сен Бернар, у француском департману Ен, био је продат за 1.056 лабудова. По уговору о продаји, купац је био обавезан да бившем сопственику замка, а затим његовим потомцима, даје два лабуда годишње. Тако је отплаћивање замка трајало 528 година.

СТАТУА КОЈА ПЛАЧЕ

Биста доктора Едварда Кука, која се налази у цркви светог Бартоломеа Великог у Лондону, „плаче" кад је време влажно. Наиме, камен од кога је статуа начињена кондензује влагу из ваздуха и тада из очију статуе клизе водене капи сличне сузама.

ИСТОГ ДАНА...

Кертис Бо, из Де Смета, у Америци, и оба његова родитеља рођени су истог дана: 26 маја.

Ваздушни пустолови

Средином прошлог века, док се налазио на научном путовању око света, Чарлс Дарвин је једног јутра зачуђено посматрао изненадну најезду паукова. Његов брод, који се налазио неких шест миља далеко од обале, био је просто преплављен овим животињицама, које као да су слетале с неба. Данас нас оваква појава не би зачудила, јер нам је познато да пауци „летe" обешени о своју нит, мада се ретко виђају толико удаљени од обале.

Паук женка може да снесе неколико стотина јаја. Кад се цео рој излеже, сасвим је разумљиво што питање исхране постаје врло актуелно. Зато се, у погодно време, млад паук успне на неку узвишицу, било да је то влат траве, каква ограда или дрвце. Ту стрпљиво седи и чека повољне атмосферске прилике за „велику пустоловину". Што је најзанимљивије, ветровит дан му није погодан. Најбоље је кад је време мирно и топло и кад се са земље лагано диже топао ваздух.

Кад тај тренутак дође, паук пусти своју танку нит, која га лагано вуче горе, успињући се са струјом топлог ваздуха. Ово путовање може бити кратко, а може се протегнути и на хиљаде километара. Каткад ветрови који дувају на висинама понесу паукове и преко мора (као што је било са онима које је Дарвин видео), па на том путу или пропадну или доспеју на неко усамљено острво или далеко копно, где одмах почну да стварају нов живот.

Овакве путовања су веома опасна и нико не би могао рећи колико ових малих „авантуриста" пропадне на њима.

Дејство атомског зрачења

Питање којим се данас научници баве не тиче се толико дејства одређене количине атомског зрачења на човека, колико утицаја који оно има на људски род за један дужи период времена. Другим речима, ради се о генетичкој опасности зрачења. Нема сумње да оно има утицаја на еволуцију. Космички зраци и друга природна зрачења могу да утичу на развитак појединаца, тако да се то после одрази и на потомство. Овакве промене доцније се провлаче и кроз остале генерације. Ово је у неку руку улица са само једним смером кретања, јер измењени тип више се не враћа свом оригиналном, првобитном типу. На тај начин промене постепено мењају правац еволуције.

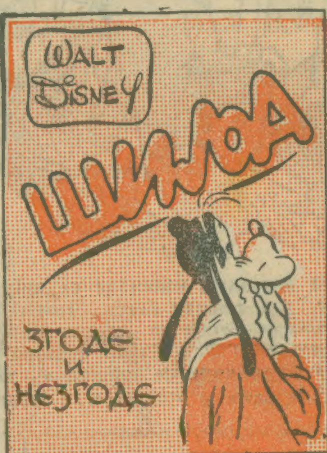
Ово питање је већ данас актуелно, јер са све широм применом атомске енергије иде упоредо и повећање количине радиоактивног зрачења. Број атомских реактора и других сличних апарата можда неће имати непосредан негативан утицај на данашњу генерацију. Али, какав ће све то утицај имати на будуће генерације? Можда ће наши потомци бити неотпорнији према разним болестима, или ће се повећати смртност, или се смањити способност рађања? Све су то могућне опасности које са собом носи атомско доба. Данас већ лекари препоручују да се што мање употребљавају чак и рентгенски зраци. Ово је нарочито важно за лица преко 40 година. Али, како већина мајки рађа децу пре своје четрдесете године, не постоји нека већа опасност за потомство.

НЕУТРИНО — НОВА АТОМСКА ЧЕСТИЦА

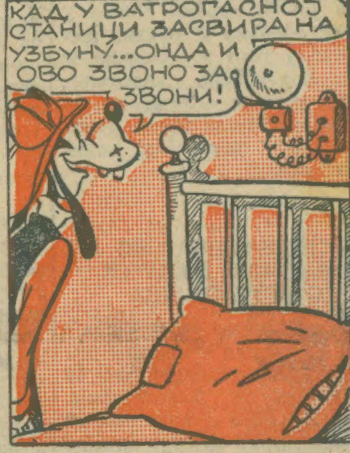
Једна америчка лабораторија за научна истраживања недавно је јавила да је откривен неутрино, атомска честица чије је постојање теориски претсказано још пре двадесет година, али се све до данас то није могло доказати. Неутрини имају веома велику продорну моћ, тако да могу да прођу кроз милионе километара чврсте материје. Научници се надају да ће им доказ постојања неутрина помоћи да боље разумеју и протумаче онај „лепак" који држи делове атома заједно.

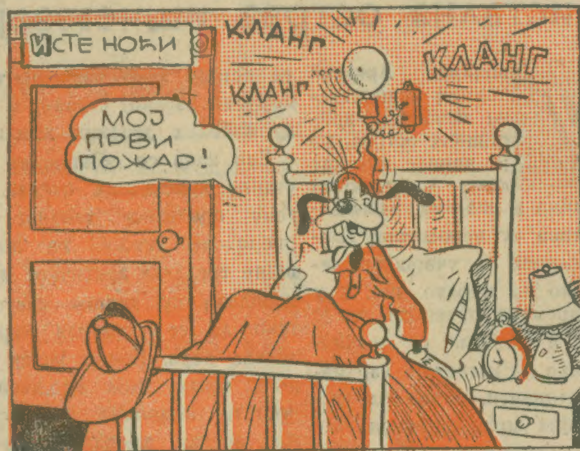
ЏИНОВСКА ТРАВА

Са Хаваја и Порторика пренета је у Тексас једна врста траве која може да нарасте до три метра у висину. Ова трава је веома добра сточна храна; од свих домаћих животиња, једино је овце не једу радо. Њеним гајењем постигнути су знатно већи приноси траве и сена него досад.

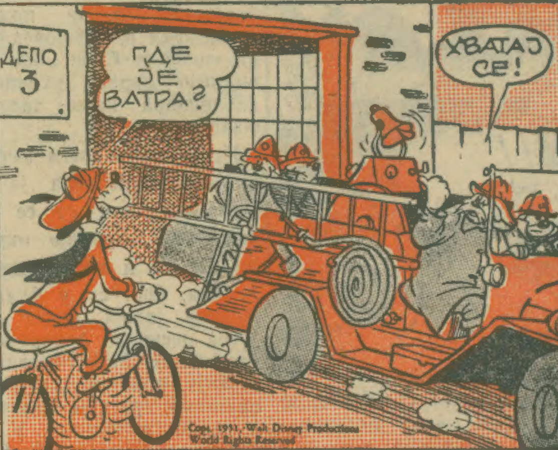

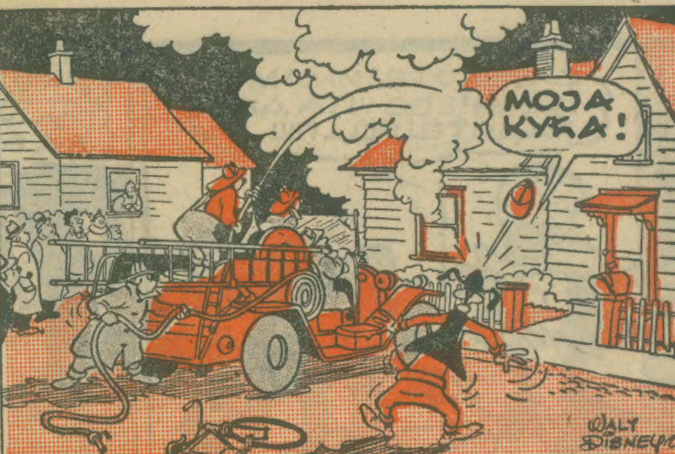

„СУНЧАЊЕ" НА МРАЗУ

Многи људи су љубитељи сунчања; многима је оно потребно и из здравствених разлога. Али, како се сунчати за време облачних или хладних дана? Ово ће омогућити изум једног немачког конструктора — специјална лампа која зрачи

топлотне инфра-црвене зраке. Лампа ради на бутан-гас, чији је резервоар смештен у њеној основи. Лампа-грејач може се корисно употребити и напољу, за време хладних дана.

★ ★ ★

ЗАМЕЊУЈЕ ПЕТ РАДНИЦА...

Машина која може да испегла један комад рубља за 30 секунди — то је један од најновијих проналазака енглеских стручњака. Њоме

управља само једна особа, замењујући тиме пет радница-пеглерки. Поред рубља, ова машина може да пегла вештачку свилу, најлон, памучне и вунене тканине, итд.

★ ★ ★

НЕОБИЧАН РИБАРСКИ ЧАМАЦ

Један мали појас који се пуни ваздухом, направљен од пластичне материје, омогућује рибарима несметан прилаз до места где је велика дубина. Овај „чамац" причвршћује се око стру-

ка, тако да се помоћу њега рибар не само одржава на површини воде, већ може да се служи обема рукама.

★ ★ ★

ЈЕЖЕВИ — ДОМАЋИ ЉУБИМЦИ

Јежеви могу да постану домаћи љубимци само ако човек покаже мало више стрпљења. Код њих је женка домаћин „куће". Она бира стан, тј. гнездо у гомили опалог, сасушеног лишћа, у коме доноси на свет четири до пет младунаца, а може и осам. Мали јежеви имају прљавобелу боју, меко крзно и нежне бодље. Доцније им крзно потамни, а бодље очврсну. Те бодље су јежевима једина заштита од на-

пада непријатеља. Иначе, јеж тачно зна од кога му прети опасност. Он, например, уопште не обраћа пажњу на зечеве, јер зна да они не спадају у његове природне непријатеље. Међутим, кад угледа лисицу одмах се склупча у бодљикаву лопту. Тада му она не може ништа, уколико у близини нема воде. А ако је има, лисица пажљиво и вешто одгура склупчаног јежа до воде и бућне га у њу. Наравно, њему не остаје ништа друго него да се одмота и заплива, а то је прилика на коју лисица и чека.

★ ★ ★

„ДВАПУТ" УМРЛА

Мада ретко, ипак се догађа да понеко „двапут" умре. Наравно, прва смрт је само варка, али понекад се „умрла" особа налази у таквом стању које може да обмане и самог лекара. Узимајући то за основицу, велики писац Мопасан је створио своју чувену причу „Породични круг", која је преведена и на наш језик.

Пре извесног времена, у Енглеској се нешто слично догодило са Елизабетом Ани Лестер, старицом од 78 година, која је „двапут" умрла, услед наглог запаљења плућа појачаног опојном дрогом. Наиме, после неког тешког разочарања, старица је одлучила да изврши самоубиство, па је прогутала већи број некаквих пилула. Стање у коме се потом нашла било је „беживотно". То су установили њена кћи, два полицијска органа и лекар. Међутим, кад су стигли људи из погребног предузећа, она је наједном оживела. Одмах је пренета у болницу, али је шеснаест часова касније издахнула.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НОВ ПАРАЗИТ НА ЖИТУ

У Америци се недавно појавио један нов паразит на житу, који прети да нанесе велике штете усевима. Ова биљка, која је пренета из Африке, развија се из микроскопски ситног семена, и то искључиво у корењу неке друге биљке. Чим зрно исклија, прилепи свој корен уз корен биљке-домаћина и из њега сише сокове за своју исхрану. После три недеље, избије из земље и почне да листа. Врло брзо сазри и избаци од 100 до 500 хиљада семенки. Афрички урођеници боре се против ове штеточине на тај начин што, чим је примете, сасеку и њу и жито, и то пре него што сазри и избаци семе. Како би овакав начин уништавања паразита нанео велике штете америчкој привреди, научници сада траже неку другу могућност заштите усева од њега.

УРАГАН У МИНИЈАТУРИ

Да би упознали и детаљно испитали технику урагана, метеоролошки стручњаци са Универзитета у Чикагу произвели су у једном суду вештачки ураган. Бура је створена под истим оним условима под којима се ствара и прави ураган — греје се средина суда, док се споља хлади. Цео суд се окреће, правећи по један круг свака два минута, а ситни опиљци алуминијума додају се води да би се пратило њено ковитлање. Као и код правог урагана, и овде се вода диже у трубу, док средиште остаје потпуно мирно.

РАКЕТЕ С КРИЛИМА

Нови дириговани пројектили личе на авионе, јер имају крила и крму. Сматра се да ће, захваљујући овоме, ракете имати већи домет.

ЕКОНОМЕТРИЈА

Реч економетрија је кованица која у привредним наукама означава један метод учења, који обухвата математику, теорију привреде и статистику. Његов циљ је да прати кретање свих привредних грана, да сваку од њих у извесној мери обухвати и статистички утврди. Помоћу овог метода, стечена су драгоцена искуства и на основу њих израђени графикони о тражњи пољопривредних производа. Али, економетрија не само што утврђује горње чињенице, већ делимично даје и прогнозе о привредном развоју у будућности.

ЈАЧАЊЕ АУТОМОБИЛСКИХ ГУМА ЗРАЧЕЊЕМ

Опити који су сада у току имају за циљ да се, помоћу атомског зрачења, аутомобилске гуме учине што отпорнијим. Испод слоја воде, дебелог око пет метара, гума се излаже зрачењу гама-зракова. Слој воде служи као заштита људи који на томе раде. Значајно је да гуме после зрачења не испуштају никакве штетне зраке.

ПРОДОР ПЛАСТИЧНЕ МАТЕРИЈЕ

Према анализи америчких стручњака, данашњи аутомобили већ имају у себи преко седам килограма пластичне материје. У ову количину нису урачунате боје, већ само делови, почев од волана до задњих светиљки. Рачуна се да се на једним колима налази преко 200 делова од пластичне материје, а тај број ће се, по мишљењу ових стручњака, стално повећавати.

НАЗЕБЛИ ХРЧАК

Научницима на универзитету у Мериленду пошло је за руком да први пут заразе хрчкову младунчад вирусом човечје кијавице. Животињицама су, кад су имале свега шест дана, унете у нос свеже капљице са овим вирусом и све одреда одмах су се разболеле од „назеба". Досад је вирусом кијавице могао да се зарази само човек и његов најближи сродник, шимпанзо. Али, висока цена шимпанза и недовољан број људи који су се добровољно стављали научи на располагање нису допуштали стално и свестрано испитивање узрочника кијавице, што ће отсада бити могућно.

„МАЧЈА ОГРЕБОТИНА"

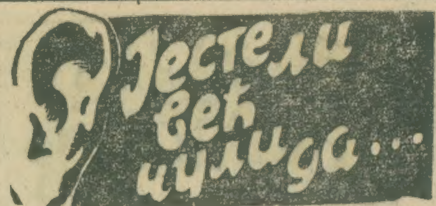
Болест позната под овим именом, први пут запажена пре двадесетак година, опет се јавља готово у свим крајевима света. Њу преносе на човека младе мачке својим ноктима. Симптоми ове, срећом не много опасне, заразне болести јесу: лака запаљеност, отицање лимфних чворића и грозница. Чудновато је да мачке не оболе од ње; оне су само преносиоци њеног изазивача на човека.

„ТАМНЕ ЗВЕЗДЕ"

Овим именом називају се небеска тела која се не налазе у усијаном стању, а чији број можда није ништа мањи од броја сјајних звезда. Своје постојање оне доказују тиме што засветле као такозване нове звезде. Планете нашег сунчаног система и Месец, који су некад несумњиво били у усијано-течном стању, такође су пример тамних небеских тела; светлост коју шаљу само је отсјај сунчане светлости.

БЕСПЛАТНА ПОШТА

Скупљачи поштанских марака изненадиће се кад чују да постоје писма која се бесплатно отпремају. Једино „поштанско сандуче" у које се спуштају писма без марки налази се на острву Чарлс, које припада островској групи Галапагос, у Тихом Океану, у близини јужноамеричке обале. На усамљеном острву било је још давно постављено једно буре у које су ловци на китове, кад би се нашли у тим водама, стављали своја писма. Сваки брод заустављао би се крај острва и узимао писма. Још и данас се писма са острва Чарлс отпремају на исти начин, само што их сада по свету не разносе разни бродови, већ их — и сада бесплатно — одашиље поштанска служба државе Еквадор.

...у римско време град Задар, тада богата и напредна колонија, звао се Јадера, а нешто касније Дијадора.

...проучавање свирања на флаути показало је да се при томе ствара струјање ваздуха које има брзину од 120 километара на час, што одговара брзини најјаче кошаве.

...ружу без иједног трна успела је да одгаји Гледис Фишер

из Воуберна, у америчкој савезној држави Масачусетс.

...рвање је свакако један од најстаријих спортова. На зидовима храма-гробнице у Бени Хасану, у близини Нила, налазе се уклесане стотине сцена са рвачких утакмица, које претстављају готово све захвате какви се и данас при рвању употребљавају. То је доказ да је рвање као спортска игра било на високом ступњу још пре најмање 3.000 година.

...већ готово шест векова, у немачком граду Крајлсхајму хлеб се меси и пече у облику арапске бројке три. Тај знак нацртала је на градским зидинама, пре 579 година, непријатељска војска која је месецима безуспешно опседала Крајлсхајм. Отада становници овог града, који није подлегао опсади, месе хлеб у облику тог знака.

...у старом Мексику зрна какаоа употребљавана су као новац. За десет зрна могао се купити зец, а за сто зрна роб. У ризници последњег владара племена Анахуака, Монтезуме, нађено је 25.000 метарских центи семена какаоа.

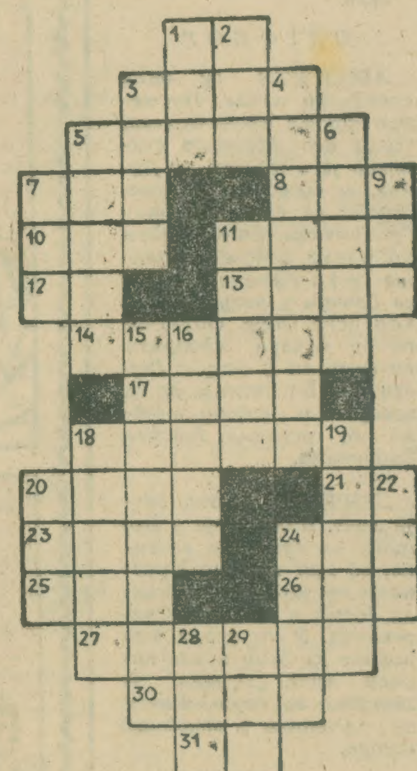

...једино људи и човеколики мајмуни оболевају од кијавице.

Водоравно: 1) нота; 3) усамљени; 5) пристаниште на Црвеном Мору; 7) једноцифрен број; 8) речно острво; 10) одјек; 11) личност из једног романа Максима Горког; 12) упитна заменица; 13) планина у Бугарској; 14) држава у Африци; 17) лековита биљка; 18) наша река; 20) староседеоци Француске; 21) предлог; 23) притока Касписког Језера; 24) личност из једне Шекспирове драме; 25) часовник; 26) птица грабљивица; 27) херој из НОБ; 30) место у Срему; 31) слово француске азбуке.

Усправно: 1) острво на Јадрану; 2) птица тркачица; 3) решето; 4) једна нама суседна држава; 5) провинција у Кини; 6) епско-лирска песма; 7) наша златоносна река; 9) узвик; 11) искривљена; 15) неспроводник електрицитета; 16) мушко име; 18) врста рибе; 19) један континент; 20) плин; 22) папагај; 24) део баште засађен поврћем или цвећем; 28) део круга; 29) савремени швајцарски књижевник.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) С(теван) С(ремац); 3) Диеп; 5) Вертер; 7) лев; 8) тор; 10) оса; 11) бола, 12) Б(ранислав) Н(ушић); 13) Анам; 14) авалит; 17) Енеј; 18) свитац; 20) плен; 21) ер; 23) сара; 24) ски; 25) ини; 26) тим; 27) ацетон; 30) Амон; 31) ум.

Усправно: 1) сир; 2) сет; 3) лева; 4) петонија; 5) Весна; 6) ролат; 7) лоб; 9) рам; 11) балет; 15) веверица; 16) Анина; 18) слана; 19) цекин; 20) пси; 22) Рим; 24) Стон; 28) ему; 29) том.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Зимски пејзаж у једном потезу

Овај предео под снегом необичан је по томе што је нацртан једним потезом оловке, тј. за време цртања оловка није ниједном подигнута са хартије. Да ли бисте и ви овај цртеж могли да нацртате на сличан начин? Покушајте!

Биоскоп код куће

Димњаци и ветар

Један посматрач види на извесном растојању два фабричка димњака, и то један тачно према северу, а други тачно према истоку. Из оба излази дим. Због велике удаљености, није му јасно да ли дим иде косо према њему, или се косо удаљава од њега. Једино што може да утврди то је да дим у оба случаја одлази из оџака удесно.

Да ли можете на основу ових података да кажете из ког правца долази ветар?

(Да би се дим из северног димњака повијао надесно, ветар мора да дува из неког правца западне половине компаса. А да би дим из источног димњака терао удесно, мора да дува из северног полукруга. Кад се оба услова саберу, ветар мора да долази са северозапада).

Борба авиона и бродова

Претпоставимо да сте ви командант ове флотиле бојних бродова и да из облака одједном искрсне група непријатељских авиона. Издали сте потребне заповести и ваши људи су отворили ватру из противавионских топова. С једног брода погођено је десно крило једног од авиона; граната с другог брода захватила је лево крило и оштећени апарат се суновратио у море. Сваки од оборених авиона погођен је с две гранате, од којих је свака испаљена с другог брода. У току борбе нису никад више од два брода оборила један авион, али је сваки брод — у сарадњи с другим — успео да сруши по један од авиона.

Колико је авиона уништено? Ако нађете одговор на ово питање, утврдићете да ли је неки од авиона умакао, или је било више авиона него што их има на слици.

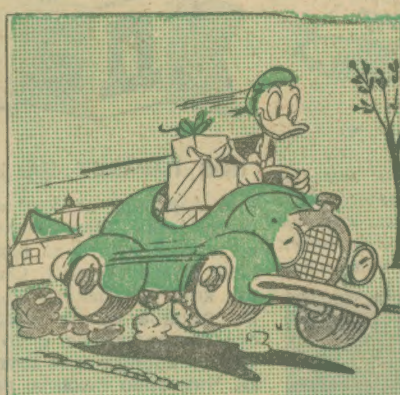
Решење није лако, признајемо. Зато вам га и дајемо.

(Укупно је оборен 21 авион. Први брод је, у сарадњи са осталих 6, оборио шест авиона. Други брод је оборио пет авиона, поред оног који је оборио у сарадњи с првим бродом. Трећи брод је оборио 4 авиона, не рачунајући она два која је оборио заједно с прва два брода. Четврти брод 3, пети брод 2, итд. Кад се сабере: 6, 5, 4, 3, 2 и 1 добија се укупно 21).

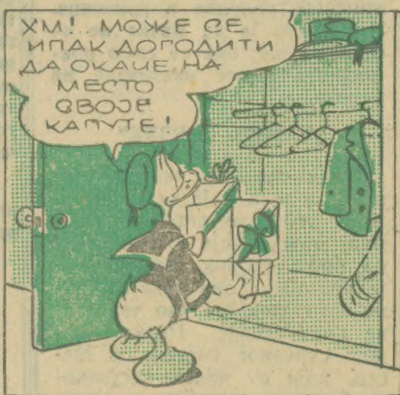

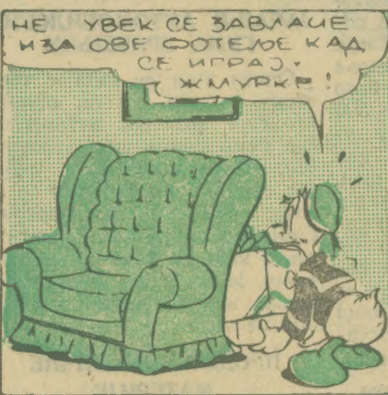

ХЛАДАН ТУШ

Хорација: Виде ли ти, Белка, како се она лепа девојка у пролазу насмеши на мене?

Белка: Видех, али ни ја нисам могла да се не насмејем кад сам те први пут видела.

НЕЋЕ ДА СЕ КУПА

— Баш сам ти ја несрећан човек! — јада се Пера Ждера Пати. — Никако да утолим ову несрећну жеђ.

— Одмах ћу ти донети чашу воде, — ужурба се домаћица.

— Рђаво си ме разумела, — задржа је Пера. — Жедан сам, нисам прљав.

ВЕШТА КУВАРИЦА

— Пата је изванредна куварица, — прича Паја у једном друштву. — Свакога дана измисли неко ново име за исто јело!

ЧОВЕК ОД ПЕРА

— Како си ми Перо? Како живиш? — пита га један пријатељ с којим се одавно није видео.

— Није лоше. — одговори му он. — У последње време живим од пера.

— О, постао си књижевник!

— Ма не. Пишем својим рођацима и они ми шаљу новац.

Који је ОДГОВОР тачан

АБОДРИТИ су:

- морске рибе
- планина у Малој Азији
- племе
- средњовековни род војске

ЛИСТ „ЗОРИЦА" излазио је у:

- Новом Саду
- Загребу
- Нишу
- Београду

БЕНЛУК је:

- део одеће
- турско посуђе
- слаткиш
- село

ОДГОВОР

АБОДРИТИ су били словенско племе. По неким старим хроничарима, један део Абодрита становао је у Дакији, уз Дунав, у суседству Бугара. Мисли се да су то били Браничевци. Њихово главно племе Бодричи помиње се на северу, а назив се доводи у везу са именом реке Одре. Одметнути од Бугара, Абодрити су ступили у везу с Људевитом Посавским, да би извојевали слободу заједно са осталим Јужним Словенима.

„ЗОРИЦА" је био дечји лист. Излазио је у Београду четири пута месечно, од 1897 до 1904. Уредници су јој били Михаило Јовић и Михаило Сретеновић. У то време, као новине за децу и као поучан лист, „Зорица" је сматрана за најбољи лист за ученике основних школа.

БЕНЛУК је давно изобичајен женски хаљетак који се правио од куповне шарене материје. Био је дуг до ниже колена, имао је уске рукаве, закопчавао се на грудима, а био је украшен као јелек. Носио се у Подрињу.

Пустоловине МАЛОГА ЏОНИЈА

МОРНАРА ТОМА ТРАУТА И КИНЕЗА ШАНГ-ЛИНА

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић. Београд. Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", штампарско издавачко предузеће. Београд. Македонска 31. — Тек. рач. бр. 101-Т-935 поштански фах број 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700. полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. — Рукописи се не враћају.